

МІЖНАРОДНЕ ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ TIMSS: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Лариса Дворецька

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Реалізація Стратегії сталого розвитку “Україна — 2020”, схвалена Указом Президента від 12 січня 2015 року №5/2015, передбачає досягнення 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання в Україні запланованих реформ та програм. Один із ключових показників сформульовано так: “Україна візьме участь у міжнародному дослідженні якості освіти PISA та увійде до 50 кращих держав-учасниць такого дослідження”.

Україна має досвід участі в міжнародному порівняльному дослідженні якості природничо-математичної освіти TIMSS (Trends in Mathematics and Science Study) у 2007 р. та 2011 р. Зазначимо, що TIMSS проводиться з 1995 року кожні чотири роки і має на меті відстеження тенденцій розвитку математичної і природничої освіти в початковій та середній школі різних країн світу та сприяння підвищенню рівня викладання та вивчення математики й природничих наук. Дослідження TIMSS організовує Міжнародна асоціація з оцінювання досягнень у галузі освіти IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement). У рамках цього дослідження проводиться вимірювання навчальних досягнень учнів четвертих та восьмих класів з математики та природничих наук шляхом паперового тестування. Додатково вивчаються особливості змісту шкільної математичної та природничої освіти у країнах-учасниках, особливості навчального процесу, а також фактори, що пов'язані з характеристиками освітніх закладів, вчителів, учнів та їхніх сімей шляхом анкетування. Країни-учасниці TIMSS обирають для участі в оцінюваннях або учнів четвертих класів, або восьмих класів, або одночасно четвертих і восьмих класів. TIMSS, як і PISA, проводиться за рахунок членських внесків країн-учасниць.

Попри те, що Україна призупинила участь у міжнародному порівняльному дослідженні TIMSS, досвід його підготовки й проведення потребує вивчення й використання для забезпечення високої якості адміністрування всіх процесів і процедур дослідження PISA. На офіційному сайті timssandpirls.bc.edu розміщено всю статистичну інформацію щодо результатів міжнародного моніторингового дослідження TIMSS 2015, в якому Україна вже не брала участі. У такий спосіб, до 20-річчя проекту TIMSS, його організатори заохочують дослідників до аналізу отриманих результатів.

В Україні до створення нормативної бази дослідження TIMSS та аналізу його результатів долучилися науковці М. І. Бурда, І. М. Гельфгат, В. П. Горох, Л. М. Гриневич, Л. П. Дворецька, Ю. О. Ковальчук, Т. В. Коршевніюк, Г. А. Лашевська, Т. В. Лісова, О. І. Локшина, О. І. Ляшенко, Н. Ю. Матяш, Н. С. Прокопенко, Н. В. Титаренко та ін.

Узагальнення досвіду участі України в TIMSS 2007 і TIMSS 2011 дозволяє зробити ряд висновків.

1. Оскільки міжнародні порівняльні дослідження (TIMSS, PISA) проводяться за рахунок членських внесків країн-учасниць та мають певні цикли проведення (4 та 3 роки відповідно), необхідно планувати відповідне державне фінансування на цикл (кілька циклів) дослідження й дотримуватися фінансової дисципліни у розрахунках з організаторами досліджень.
  2. Наявність нормативної бази (Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази МОН тощо) для вже проведених повних циклів дослідження TIMSS в Україні, зважаючи на точно описані міжнародними організаторами дослідження стандартизовані процедури, пришвидшують підготовку нормативних документів для проведення дослідження PISA.
  3. Інституційний потенціал України в організації та проведенні міжнародних порівняльних досліджень наразі досить високий і має тенденцію до зростання, що пов'язано з чітким розподілом завдань між організаціями в Україні, які відповідають за якість проведення різних етапів дослідження та, власне, появою таких організацій і відповідних їх структурних підрозділів (Український центр оцінювання якості освіти (далі УЦОЯО), відділ досліджень та аналітики УЦОЯО, Інститут освітньої аналітики, Інститут педагогіки НАПН України, Інститут модернізації змісту освіти тощо).
  4. Формування в Україні експертного середовища в галузі освітніх вимірювань (пов'язуємо із впровадженням в Україні з 2005 р. стандартизованого тестування, зовнішнього незалежного оцінювання (далі ЗНО); проведенням двох циклів дослідження TIMSS (2007 р. та 2011 р.); здійсненням підготовки бакалаврів та магістрів з 2011/2012 навчального року у трьох університетах країни за спеціальністю "Освітні вимірювання" тощо) виступає запорукою ефективного функціонування створеної національної системи моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти.
  5. Попри покращення результатів учнів у дослідженні TIMSS 2011 порівняно із TIMSS 2007, що відбулося завдяки здійсненим тоді заходам із удосконалення програм, підручників та вимог до навчальних досягнень учнів, вони лише унаочнили кризу та процес стагнації шкільної природничо-математичної освіти в Україні, підкреслили необхідність запровадження реформ.
  6. Позитивним виявився досвід залучення до аналізу результатів TIMSS фахівців, які відповідають за розроблення й експертизу тестових завдань з математики, фізики, хімії, біології та географії для ЗНО, оскільки будь-які новації змісту освіти, у тому числі й ті, що пов'язані із запровадженням компетентнісного підходу, мають найкоротший шлях до вчителя й учня, якщо вони відображені у змісті high-stake tests.
- У практиці проведення міжнародного порівняльного дослідження якості природничо-математичної освіти TIMSS є приклади призупинення участі окремих країн як на один цикл, так і на кілька. Це Корея, Португалія, Австрія, Фінляндія та інші. Попри різні причини неучасті в дослідженні, вони поновилися в списку країн-учасниць TIMSS. Україна, з часом, може використати їхній досвід.

Ключові слова: Міжнародне порівняльне дослідження TIMSS, Україна.